

1.4. Spørgsmålet om en overførsel af kompetencen til at meddele 3. instansbevilling i straffesager til Den Særlige Klageret blev på ny rejst i januar 1989, hvor Socialistisk Folkeparti fremsatte forslag til folketingsbeslutning om ændring af retsplejelovens regler om 3. instansbevilling (B 48, Folketingstidende 1988/89, till. A, sp. 4225).

Baggrunden for forslaget var ifølge bemærkninger bl.a., at det efter forslagsstillernes opfattelse principielt er uhensigtsmæssigt, at Justitsministeriet træffer afgørelse om 3. instansbevilling i straffesager, hvor ministeriet med justitsministeren som øverste anklagemyndighed selv repræsenterer den ene part i sagen. Der henvises i den forbindelse til de statistiske oplysninger, der er gengivet i betænkning nr. 698/1973, og som kan give indtryk af, at anklagemyndighedens begæringer om 3. instansbevillinger i højere grad imødekommes end forsvarernes. Forslagsstillerne henviste i øvrigt til artiklen i Ugeskrift for Retsvæsen 1978 B, side 313-320, af landsretssagfører Ernest Hartwig, der var optrykt som bilag til forslaget.

Ved beslutningsforslagets første behandling i Folketinget (Folketingstidende 1988/89, sp. 6213 ff) blev der fra Socialdemokratiet og Fremskridtspartiet givet udtryk for en positiv holdning over for den del af forslaget, der gik ud på, at kompetencen blev foreslået flyttet væk fra Justitsministeriet. Socialdemokratiet var derimod ikke enig i, at kompetencen burde overflyttes til Den Særlige Klageret, og henviste bl.a. til de argumenter, som Retsplejerådet i betænkning nr. 698/1973, fremførte mod en sådan løsning. Det Konservative Folkeparti, Venstre, Kristeligt Folkeparti og Centrum Demokraterne kunne ikke gå ind for forslaget og henviste bl.a. til, at man ikke alene på baggrund af nogle rent principielle synspunkter burde gennemføre ændringer, der ville have væsentlige økonomiske konsekvenser. Det Radikale Venstre foreslog, at Retsplejerådet blev anmodet om på ny at overveje spørgsmålet.

Under Retsudvalgets behandling af beslutningsforslaget anmodede udvalget justitsministeren om at indhente en udtalelse fra Højesteret vedrørende overvejelserne om at henlægge kompetencen til at meddele 3. instansbevilling til Højesteret.

I sin udtalelse af 8. maj 1989 henviste Højesteret til de synspunkter, som var blevet fremført af Højesteret i skrivelsen af 1. juli 1974 om de i betænkning nr. 698/1973 indeholdte forslag samt af højesteretspræsident Trolle i artiklen i Ugeskrift for Retsvæsen for 1974. Højesteret anførte i den forbindelse, at Højesteret dengang havde frarådet en gennemførelse af forslaget.

Herefter oplystes, at alle medlemmer af den daværende Højesteret siden er afgået og erstattet med andre dommere. Udskiftningen havde imidlertid ikke medført, at Højesteret havde ændret standpunkt vedrørende det omhandlede kompetencespørgsmål, og retten kunne derfor stadig i det væsentlige henholde sig til de synspunkter, som fandt udtryk i skrivelsen af 1. juli 1974.

Denne opfattelse havde Højesteret senest tilkendegivet over for Retsplejerådet under rådets overvejelser om ændringer i retternes kompetence i civile sager, jf. betænkning nr. 1130/1988, side 32.

Højesteret anførte endvidere, at de bestemmelser i retsplejelovens § 226, der blev gennemført ved lov nr. 273 af 3. maj 1989 om henvisning af sager af principiel karakter og visse andre sager fra byret til landsret i første instans, i det væsentlige svarer til de retningslinier, som bør følges ved meddelelse af 3. instansbevilling i borgerlige sager. Først om nogle år ville man kunne vurdere, hvilken betydning denne lovændring ville få med hensyn til anvendelsen af henvisningsreglen i § 226 og interessen og behovet for 3. instansbevillinger.

Også under hensyn til disse usikkerhedsmomenter fandt Højesteret det rigtigt, at der ikke ved lov nr. 273 af 3. maj 1989 samtidig skete ændringer i de gældende regler om kompetencen til at meddele 3. instansbevilling i borgerlige sager.

På det strafferetlige område havde Højesteret foretaget bl.a. en undersøgelse af, i hvilket omfang der blev meddelt 3. instansbevilling til henholdsvis anklagemyndigheden og tiltalte, og hvor stor en procentdel af landsrettens afgørelser i disse sager, der blev ændret af Højesteret.

Denne undersøgelse viste, at anklagemyndigheden havde fået medhold i den overvejende del af sagerne (65 pct.) i modsætning til forsvaret, der alene havde fået medhold i 25 pct. af sagerne. Højesteret var derfor af den opfattelse, at de meddelte 3. instansbevillinger til anklagemyndigheden havde været velbegrundede.

Endelig anførte Højesteret, at såfremt den i forslaget til folketingsbeslutning omhandlede kompetenceændring blev gennemført, ville tilgangen af sager til Højesteret blive forøget med mindst 160 tilsvarende til ca. 40 pct. Når tilgangen i de sidste 3 år (1985-1988) blev lagt til grund, ville antallet dermed komme til betydeligt at overstige de 489 sager, der udgjorde den gennemsnitlige tilgang i årene 1981-85, som væsentligt oversteg rettens kapacitet og derfor var årsagen til en uheldig ophobning af sager, hvis virkninger det endnu ikke havde været muligt at afbøde fuldt ud.